

ઓસવાલ ગોત્ર કવિત્ત

- મુનિ સુજસચન્દ્ર - સુયશચન્દ્રવિજયૌ

ઝકેશ, ડપકેશ, ઓસવાલ આદિ શબ્દો ‘ઓસવંશ’ નાં જ જુદા-જુદાં નામો છે. પ.પૂ.રત્નપ્રભસૂરિજીએ ઓસિયા નગરના લોકોને ડપદેશ આપી જૈન ધર્મી બનાવ્યા તે જ શ્રાવકો ઓસવાલના નામથી પ્રસિદ્ધ થયા. પ્રસ્તુત કાવ્યમાં કવિએ ડપકેશ ઇટલે કે ઓસવાલ વંશનાં ગોત્રનાં નામોનો પરિચય આપ્યો છે. કૃતિ ઇતિહાસિક છે, પરંતુ અપૂર્ણ છે. વચલી ૨૪-૨૫-૨૬ ઇ ત્રણ ગાથાઓ પળ પાનું જીર્ણ હોઈ ઁખણ્ડિત થઈ ગઈ છે.

કર્તા પોતે જૈન કવિ છે તેથી વીતરાગ પરમાત્માના ચરણમાં નમસ્કાર કરી કાવ્યનો પ્રારમ્ભ કરે છે. કવિએ કૃતિમાં નામોના પ્રાસ મેલવવા સારો પ્રયત્ન કર્યો છે જો કે ઇમ કરતા ક્યાંક-ક્યાંક ગોત્રનું મૂલનામ બદલાઈ ગયું હોય તેવું અમને લાગે છે. દા.ત. - ઠાકુરલા, ગન્ધી... અમે અહીં મૂલ કૃતિમાં કોઇપળ ફેરફાર ન ફરતા તે યથાવત્ ડતારી છે. જ્યાં-જ્યાં ગોત્રનું નામ ન સમજાયુ હોય ત્યાં બાજુમાં પ્રશ્નાર્થ કર્યો છે. કૃતિમાં મલ્તાં નામો કરતાં હાલમાં બોલાતાં નામોના ફેરફાર અમારા ક્ષયોપશમ મુજબ પાછલ નોંધ્યા છે. સાથે અપ્રસિદ્ધ ઇવા ગોત્રના નામની સૂચિ પળ મૂકી છે. કૃતિના સમ્પાદન માટે હસ્તલિખિત પ્રતની Xerox આપવા બદલ શ્રીહેમચન્દ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમન્દિરના વ્યવસ્થાપકશ્રીનો ઁબૂ-ઁબૂબ આભાર. ગોત્રના નામ માટે ડપયોગી થનાર પુસ્તક ‘શ્રીસચ્ચિયાય માતાજી’ના સમ્પાદકશ્રીનો આભાર.

પ્રસ્તુત પ્રતનું લેઁન પ્રાયઃ ૧૮મી સદીમાં થયું હશે. લઁનારની કલમ પળ વ્યવસ્થિત ન હોઈ અકશર ડકેલતા તકલીફ પડે તેવું છે. ઁભા ચીરિયામાં લઁાલ કાવ્યપત્રમાં આગલની બાજુ ૨૩ શ્લોક છે. પૂર્ણ છે. પછી થોડો ભાગ ઁખણ્ડિત છે. પાછલની બાજુ ૨૬મા શ્લોકનો થોડો ભાગ, ૨૭ થી ૨૯ શ્લોક તથા ૩૦માં શ્લોકનું ૧ ચરણ છે. ત્યાર પછી શિવનું ૬ ગાથાનું કવિત્ત અને અન્ય કવિત્તો છે.

ओसवाळ गोत्र कवित्त

अहं नमः

ऐं नमः

प्रणतसुरासुरपटलं, नत्वा श्रीवीतरागपदकमलम् ।
 वणिजामुपकेसानां, वक्षे(क्ष्ये) गोत्राणि सर्वाणि ॥१॥
 छाजड भावड दूगड, झाम्बड बालड कुहाड भकतिया ।
 अब्भड कक्कड लक्कड, भक्कड लुङ्कड महामालू ॥२॥
 वीराणी बड्गाणी, साम्बर नाहर सीयाल बोकडीया ।
 नाबरीया ढाबरीया, पुष्करणा सङ्घुवालेचा ॥३॥
 हीङ्गड रेहड चेहड, वेगड कूकड बराड पापडिया ।
 फूलफगर भट्टेवर, मण्डोवर बोथरा सिखरा ॥४॥
 कर्णावट नाणावट, सुन्धेचा चोरवेडियां आछा ।
 नडूलाया नाडूला, भण्डारी रायभण्डारी ॥५॥
 डूङ्गरवाल उफरिया, सफला फसं(?)ला कटारीया राङ्गा ।
 दूणीवाल सञ्चेती, पीपाडा छोपडा दरडा ॥६॥
 ललवाणी छजलाणी, मुहणाणी बाफणा सूरणा ।
 देसरला गोसरला, संवरला साहुला डीडू ॥७॥
 समुदडीया मणिहडिया, वाघ्रेचा वाघमार खीमसरा ।
 गूगलीया पुङ्गलिया, केलाणी बाण्ठीया बाङ्गा ॥८॥
 गदहिया वरहडिया, मेडवाल मुहणोत्त गोलेचा ।
 माण्डावत बछावत, लूणावत लूणिया सोनी ॥९॥
 बडलूया वडगोत्रा, ठाकुरला सण्ड सङ्गुला डागा ।
 रातडिया वातडिया, श्रीश्रीमाली सुश्रीमाली ॥१०॥
 कङ्करिया कङ्कलिया, पीम्पलिया नाग घण्घ चोलङ्की ।
 धेनडिया ढेलडिया, भिल्लडिया वंस रूपधरा ॥११॥
 अञ्जलिया कञ्जलिया, आलीजा डक पगारीया दोसी ।
 भङ्गलिया मङ्गलिया, मकुआणा चोधरी तहुला ॥१२॥
 डागलिया डाकुलिया, दुङ्कलिया सेठ सेठिया गिडिया ।
 बेताला तौताला, नवलक्खा मगदिया घोषा ॥१३॥

झाम्बक झुम्बक लुम्बक, कोचर कल्याण भण्डसालीया ।
 चण्डालीया बलाही, बलदूटा भोर भोरडीया ॥१४॥
 परिघल भाद्रा जणिया, पारिख सीसोदिया महाभद्रा ।
 उत्कट कुम्भट बणवट, बिम्बोडी डोडियालेचा ॥१५॥
 मादडिया पालडिया, कोठारी भण्डगोत्र जालोरा ।
 फोकटिया फोफलिया, देवानन्दीसखा वुहरा ॥१६॥
 कुङ्कुमलो ल गहिलडा, वयद बुरूड चतुरधीग तिल्लोरा ।
 मुहुलेचा भाहुरिया दीपक रूपक विणायगिया ॥१७॥
 धीगड धाकड नाहड, लाहतण माहलण पठाण दाडमिया ।
 गणधर कूकड छोपड, गोत्रा चीरौलीया लोढा ॥१८॥
 पाद्रेचा ब्राह्मेचा, प्रालेचा घंघवाल पावेचा ।
 नान्देचा छेहरिया, मालविया मारु मेवाडा ॥१९॥
 दिल्लीवालक नाणी, सेवाडीया उसभगोत्र नागोरा ।
 मुरुवाल दूधवाडीया, मोटिम मीण्डोडिया मीण्डा ॥२०॥
 सुन्दर तोडर वालर, खीरोद्र रुणवाल धारोला ।
 कात्रेला बम्भधिया, कास्यप सीरोहीया गन्धी ॥२१॥
 काग बग हिरण कोल्हण, ठाकुर गोखरु भूरूय लाहुरिया ।
 रत्नपुरा हेमपुरा, रोटगिण नाहटा प्रगटा ॥२२॥
 खारीवाल कचारा, उडग टागट सुपाट पाटलिया ।
 सोलक होलक दोलक, डागड जागड महाकरडा ॥२३॥
 षाण्डहडा मण्डलेचा, तगेटीचा जो..... ॥२४॥
 राठोडा, ढेढीया डाङ्गी ॥२५॥
 षोहिणीया एहिणिया, भयरविया मारु दक्क बावलिया ।
 सुधणिया नलवाया, कसमा कुद्दाल अणोद्या ॥२७॥
 कावडिया कोठारी, नागमोत्त साहलेचा ।
 काड्केचा भादविया, सीपाणी मोगरा लुण्डा ॥२८॥
 धाडीवाह वडाला, भूताल मुसल मोर धाहडिया ।
 जोगड गोगड तोगड, राठोडा धूपीया पेमा ॥२९॥
 कोठाडगोत्र दोसी, ॥३०॥

प्रायः अप्रसिद्ध गोत्र नाम

भक्तिया	डुम्बक	सुपाट
अब्भड	लुम्बक	सोलक
महामालू	कल्याण	होलक
साम्बर	जणिया	दोलक
रेहड	परिघल	डागड
चेहड	महाभद्रा	महाकरडा
नडुलाया	उत्कण	षोहिणिया
नाडुला	बिम्बोडी	एहिणिया
फरिया	पालडिया	भयरविया-(भैरविया?)
फसला	फोफडिया(फोफलिया?)	मेरु
दूणीवाल	फोकटिया	धणिया
छोपडा - (चोपडा?)	वयद(बैद?)	नलवाया
गोसरला	चतुरधीग	कसमा
संचरला	मुहुलेचा	कूहाल
मणिहडिया	भाहुरिया	अर्णोद्या-
वडलूया	दीपक	नागमोत्त
वडगोत्रा	रूपक	भादविया
वातडीया	धीगड	मोगरा
सुश्रीमाली	पठाण	लुण्ठा
नाग	छोपड	घोडीवाह
चोलङ्की - (सोलङ्की?)	चीरोलीया	वडाला
धेनडिया	मोटिम	भूताला
भिल्लडिया-	सुन्दर	मूसल
रूपधरा	रवीरोद्रा	मोर
कञ्जलिया	भुरूय	धाहडिया
आलीजा	हेमपुरा	तोगड-
भङ्गलिया-	रोटागिण	राठोडा
ढङ्गलिया	कचारा	षे(ख?)मा
घोषा	टागट	

प्राचीन नाम - हालमां प्रसिद्ध गोत्रनाम

झाम्बड - झामड	बलाही - बलाई
वीराणी - विराणा	बलदूडा - बलदोटा
बङ्गाणी - बैंगाणी	पारिख - पारख
बराड - बरड	बणवट - बणावट
सिखरा - सिखरिया	मादडिया - मादलिया
सुन्धेचा - सुधेचा-सुन्देशा	वुहरा - वोरा
आछा - आच्छा	गहिलडा - गेलडा
डूङ्गर - डुङ्गरिया	विणायगिया - विणायक्या
वालड - वारड	लाहलण - लालण
छजलाणी - छजालाणी	कूकड - कूकडा
साहुला - साहला	पाद्रेचा - पादरेचा
वाघ्रेचा - वागरेचा	नादेचा - नान्देचा
मुहणाणी - मोहीनानी	छेहरिया - छेरिया
वाघमार - बाघमारा	दिल्लीवालक - दिलवाल
बाङ्गा - बाका	सेवाडिया - सेवडिया
गद्दहिया - गदैया	मुरूवाल - मोरवाल
भाण्डावत - भाण्डोत	दूधवाडिया - दूधेडिया-दूधोडिया
मेडवाल - मेलवाल	मीण्ठोडिया - मीठडिया
मुहणोत - मुणोत	मीण्ठा - मीठा
गोलेचा - गोरेचा-गोलेच्छा	कात्रेला - कातरेला
बछावत - बच्छावत	गन्धी - गान्धी
सण्डा - सण्ड	कोल्हण - कुल्हण
सङ्खला - साङ्खला	लाहुरिया - लाहोरा
कड्करिया - काड्करिया	उडग - उडक
कड्कलिया - काड्कलिया	पाटलिया - पटलिया
पीम्पलिया - पीपलिया	मण्डलेचा - माण्डलेचा
घंघ - गंग	कोटिचा - कोटिया
अञ्जलिया - आञ्जलिया	दक्क - दक
मङ्गलिया - माङ्गलिया	बावलिया - बाबलिया
मकुआणा - मकवाणा	काङ्क्रेचा - काङ्क्रेचा
तहुला - तुला ?	राठोडा-राठोड
डाकुलिया - डाकलिया	